

Б.І. Божинський

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Україна

АРХІТЕКТУРНИЙ ПРОСТІР ТРАДИЦІЙНИХ ПОСЕЛЕНЬ ЯК СУЧАСНЕ ЖИТТЄВЕ СЕРЕДОВИЩЕ

Стаття присвячена вивченню архітектурно-просторової та історико-культурної цінності традиційних поселень як об'єктів архітектури та містобудування і потенціалу їхнього можливого використання в формуванні середовища проживання сучасних селищ. Напрямом подальшого розвитку є вдосконалення зазначеного середовища як цілісної функціонально-естетичної системи, що сприяє підвищенню рівня життя, а також економічної, соціальної та екологічної безпеки населення.

Ключові слова: середовище життєдіяльності, збереження, архітектурний простір, традиційне поселення, містобудування, самотутня архітектура.

Постановка проблеми

У XX сторіччі архітектура Заходу тяжіла до глобалізації, а у Східній Європі провадили планове індустріальне будівництво – ці всі заходи пошкодили традиційне архітектурне середовище на просторі європейських країн. Архітектура стала нечутлива до певних регіональних і народних особливостей, архітектурні об'єкти стали в чомусь однакові й безликі, міста й селища втратили національний колорит – це все збіднило архітектурне середовище. Тепер це безлике середовище пригноблює жителів, ускладнює просторову ідентифікацію. Саме тому потрібно відродити застосування традиційних особливостей у проектах нових архітектурних об'єктів, а також відтворювати та зберігати об'єкти попередніх часів, що мають у собі традиційні, «етнографічні» особливості.

Народна творчість та її результат – традиційна архітектура – є предметом дослідження не тільки історії архітектури, а й таких галузей знання, як етнографія, етнологія, культурологія, історична антропологія та соціологія. Сучасні напрямки гуманітарної науки розглядають народну творчість як своєрідне моделювання пластів-архетипів національної свідомості, як просторове вираження норм і цінностей традиційної культури. Україна в XX сторіччі дістала знівечене, національно знеособлене, уніфіковане середовище радянської архітектури. Спроби ігнорувати народні особливості призвели до того, що українські міста й села втрачають самотутні риси.

Архітектурно-будівельна діяльність, що уникає самотутніх рис, надовго позбавила міста й села привабливості. Вони стали мати вигляд безладно нашарованих, незалежних одне від одного напластуваль. Спроби «прикрасити» такий набір зовнішнім оздоб-

ленням тільки додали в цю ситуацію трагікомічності. Щоб урахувати національні особливості, потрібно проявляти коректність, повагу й мати знання. А це все знівельовано гонитвою за матеріальним зиском. Заразом говорять про пошуки гармонії, але чомусь цю гармонію шукають у відсторонених абстракціях, хоча прямий шлях до неї лежить на поверхні – в національних архітектурних особливостях, що мають увесь набір естетичних і утилітарних засобів для такої гармонії, та ще й таких, що вироблено сторіччями для місцевого природного середовища.

Кожний народ сторіччями відпрацьовував той набір елементів, що найліпше відповідає до його менталітету й місцевих умов. Проблема тільки в зацікавленості фахівців, у волі і в знаннях. Проте, попри низку досліджень у цьому напрямі, системних знань натеper іще бракує, це часто і є причиною відсутності бажання застосовувати традиційні риси в архітектурі, зокрема й в архітекторії сучасних поселень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Традиційні народні особливості в архітектурі розглядали, зокрема, Логвин Г., Кияниця М., Геврик Т., Сулименко С.Д., Чепелик О.В., Черкес Б.С., Дружинина Р., Орфинський В.П., Гришина І.Е., Павлов Н.Л., Малахов С.Н., Медведев П.П., Howard J., Суботін О.С. На теми загальної теорії про традицію писали: Войтович В., Сарингулян К.С., Гумилев Л.Н., Іванов К.П., Маркарян Е.С., Чистов К.В., Арутюнов С.А., Танге К., Такасіна С., Курокава К., Бембель І.О., David N.B., Colquhoun A., Романа Кюнцлі. Про способи «прочитувати» архітектурний зміст писали John Onians, Philippe Hamon; про традиційну мову архітектури писали: Медер Е.А., Рогожникова І.А. Jane Jacobs. Про історичну забудову

та проектування поселень писали Рустоветов і Щенков А.С.

Мета статті – виявити закономірності історичної спадкоємності розвитку традиційних поселень. Прослідкувати народні звичаї та самобутні особливості в традиційній архітектурі поселень, як такі; дослідити етнокультурні та психосоціальні чинники утвору традиційної архітектури поселень; розглянути зміст і форми, що відображають традиції та самобутні особливості в архітектурі; висвітлити основні того, як зберігати, відновлювати й розвивати традиційні та самобутні особливості в архітектурі; висвітлити шляхи прояву традиційного підходу в сучасній архітектурній теорії та практиці проектування сучасних поселень.

Основними завданнями є: систематизація та вивчення історичних матеріалів з архітектурної організації традиційних поселень, а саме процесів виникнення, формування та розвитку їх у хронологічній послідовності відповідно до сучасних архітектурно-просторових та соціально-економічних умов.

Виклад основного матеріалу

Традиційне поселення (село, селище, містечко або «селище міського типу») – унікальна територія з особливими просторовими умовами, розвиненими природними зонами, що перебуває серед природного краєвиду, з різноманітністю локальних просторових зон та елементів, задіяних у спільній архітектурно-просторовій структурі. Будівництво традиційних поселень має давню історію в багатьох країнах світу. Національний характер жителів різних країн відбився в плануванні, в архітектурі, у просторовій організації поселень [1].

Поселення зазвичай організовували на перетині торгових шляхів, а в розвитку планувальної будови яскраво простежується перетин дуже складних процесів життєдіяльності, що наочно характеризує наявність у більшості традиційних поселень великої кількості археологічних, архітектурних і природних пам'яток. Найважливішу роль при виборі місця для традиційного поселення відігравали не тільки функціональні можливості ландшафту, окремі елементи рельєфу, геологічні процеси, близькість водних джерел, зручних пасовищ, а часто й військово-стратегічне становище [2].

Завдяки уважному і всебічному врахуванню цих чинників структура традиційного поселення має гармонійний зв'язок із ландшафтом. Архітектуру традиційного поселення відрізняє безпомилковий добір природних будівельних матеріалів, повна гармонія з ландшафтом, продумане об'єднання житла, господарських споруд у єдині комплекси-ансамблі (садиби, квартали, поселення в цілому). Таким чином, поселення є невід'ємною частиною природного

середовища і утворює цілісний архітектурно-природний комплекс [3].

Елементи поселення сприймаються в єдності зі структурою ландшафту, враховуючи гармонійну унікальність самої природи. Відмінною рисою середовища життєдіяльності традиційних поселень є фундаментальність соціальної та культурної спадщини, архітектурні традиції, побудовані на історичній спадкоємності, коріння яких було часто закладено ще на території попередніх архаїчних поселень. На підтвердження цього в деяких традиційних поселеннях збереглися пам'ятки давньої археології та пам'ятки середньовічного періоду з впливом різних культурних традицій. Традиції, які генерувалися протягом декількох століть, формувалися завдяки різним культурним нашаруванням [4].

Самобутнє поселення задовольняло потреби життєдіяльності, захищеності від зовнішніх впливів природи, давало відчуття комфорту й затишку і сприймалося, як елемент, гармонійно пов'язаний з навколишнім природним середовищем. Важливою частиною поселення були традиційні громадські об'єкти (церква, корчма, млин тощо), що являли собою стійкі орієнтири у просторі і формували цілісну систему візуальних комунікацій у структурі як самого поселення, так і в структурі місцевого ландшафту взагалі [5].

Багато поселень досі великою мірою зберігають традиційний спосіб життя. Ці села нагадують нам про красу та стійкість старих звичаїв, ту самотійність та стійкість, якої завжди вимагає життя. Екологічна та культурна чутливість, яка існує в архітектурі кожного окремого об'єкту традиційного поселення, існує і в загальній просторовій організації селища. Це приклади самобутньої народної культури, яка склалася в певному регіоні, культури, яка поважає як людей, так і природу [6]. До середини попереднього століття традиційне поселення та його ширша територія, яку використовувала громада, мали фінансову та соціальну незалежність. Це також можна розглядати як важливий чинник збереження самобутності та традиційний підходів до організації архітектурного простору поселення та як модель для розвитку традиційного поселення в майбутньому [7].

Архітектурний простір поселення і його окремих об'єктів, крім чіткої функціональної структури, мав яскраво виражені символічні характеристики. Архітектурні деталі, декоративна пластика, предмети об'ємно-просторового наповнення архітектурних об'єктів традиційного поселення сприяли організації комфортного простору в психологічному, інформаційному та естетичному аспектах, що були відповідні до образу мислення народу [8].

Друга половина XIX століття, яка збіглася з часом інтенсивного заселення, перетворилася також на

період початкового опанування території традиційних поселень зачатками промислового виробництва, що вплинуло на його архітектурно-планувальну будову [9]. У справі залучення забудовників важливу роль відігравали зміни законів у правовому статусі поселень, зокрема щодо надання приватним особам земельних ділянок із різними умовами користування. При виконанні певних умов так звані «культурні ділянки» переходили у власність людей, що їх окультурювали. «Культурні ділянки» виділяли компактними групами (хуторами), в місцях, що тяжіли до наявних поселень, водойм і шляхів [10].

Важливо розглянути історичні аспекти витвору середовища життєдіяльності поселень. Щоб ухвалювати грамотні, детально вивірені містобудівні рішення сучасного архітектурно-містобудівного розвитку території населених пунктів, що зберегли традиційну самобутність, особливо важливо враховувати не тільки вплив конкретних природних умов – сукупність природних чинників, різних компонентів довкілля, характерних для певної території традиційних поселень, а й накопичений у суспільстві історичний досвід, тобто осмислення минувшини, яке природним чином впливає на майбутній процес розвитку поселення. Однією з найскладніших проблем сучасного містобудування є проблема створення єдиної архітектурно-планувальної композиції традиційних поселень минулого, сьогодення і майбутнього у витворі середовища проживання [11].

Більшість традиційних поселень витворювалася протягом століть, видозмінюючи свою архітектурно-планувальну будову. Раціональне, геометрично правильне планування, притаманне деяким історичним центрам поселень, як правило, поєднувалося з вільними обрисами водних просторів і природного краєвиду, разом із системою домінант (церкви, вітряки тощо), які організовують видові панорами й перспективи [12]. Виняткову цінність архітектурно-містобудівної спадщини традиційних поселень становить їхня архітектурно-планувальна структура, що постає як чинник сталого розвитку кожного краю. Надалі процес життєдіяльності традиційних поселень, які часто від початку засновано як форпости кордонів із «дикими» теренами, поступово змінюється під впливом різних чинників, але історичний центр, так зване «старє місто», як і раніше залишається своєрідним феноменом організації просторової структури таких поселень [13].

Старе місто дає чудові приклади послідовної, поступової організації зорових і просторових вражень за основними напрямками руху. В історично витвореному міському середовищі, як правило, можна чітко прочитати структурну логіку, ступеневість її побудови. Цінна якість історичної забудови традиційного поселення – складна організованість, поєднання ясної «теми» структурної побудови зі сво-

бодою в її деталізації, а іноді – і з несподіваними варіаціями на цю тему [14]. Елемент несподіванки, непередбачуваності, що активізує сприйняття і будить уяву, дуже важливий [15]. Проведений аналіз історико-архітектурного процесу традиційних поселень на основі схем їхньої планувальної структури дозволив виявити основні етапи архітектурно-містобудівного розвитку.

Перший етап – період становлення традиційних поселень. Забудову поселень ведено здебільшого одноповерховими будинками. Другий етап – період формування міст. На цьому етапі простежувалося змінюваність висотності – двоповерхові, триповерхові, до того ж перший поверх зазвичай громадського призначення. Третій етап – період промислового розвитку поселень, коли поселення забудовують спорудами середньої висотності і подекуди багатоповерховими, а також об'єктами нового промислового призначення [16]. На третьому етапі архітектурно-містобудівного розвитку традиційних поселень відбувається швидка зміна соціально-економічної структури суспільства, опановують природні, територіальні, сировинні, енергетичні та інші ресурси; розвиток неаграрного виробництва та інтенсивного обміну в поселеннях супроводжується швидкими темпами структурного та територіального розвитку. Проте варто відзначити ще цей процес негативно позначився на традиційній архітектурній самобутності поселень [17].

Кожне традиційне поселення має свій специфічний просторовий вигляд і планувальну структуру, що здебільшого гармонійно вписується в конструкцію навколишнього краєвиду, зосереджуючи в собі перетворення життєдіяльності суспільства, використовуючи водночас старі будівлі та споруди під нові функції. Історія розвитку планувальної структури традиційних поселень свідчить про те, що процес перетворення архітектурного середовища традиційного поселення тісно пов'язаний із загальним ходом соціально-функційного розвитку цього селища чи містечка. Таке поселення являє собою цілісну соціально-просторову систему, розвиток якої можна розглядати як результат взаємодії двох середовищ: соціально-культурного та архітектурно-просторового [18].

Невід'ємним структурним елементом традиційних поселень постає історичне ядро середмістя – порівняно невелика територія з дуже щільною забудовою, що складалася протягом багатьох століть, де зосереджено найвидатніші в архітектурно-містобудівному сенсі об'єкти. Разом з тим, історичний центр не може відгородитися від решти сучасного поселення, а повинен працювати на нього, зберігаючи історично сформовані громадські простори. Значну увагу треба приділяти масштабам і пропор-

ційності просторів нового і старого, що відбиває і зберігає специфічний лад і будову середовища.

Варто пам'ятати, що сформоване житлове середовище саме впливає на людину і багато в чому визначає його спосіб життя. Сьогодні набирає оборотів процес подрібнення господарств і перехід до дисперсного розміщення зон виробництва що буде й надалі визначати стратегію архітектурно-планувальної організації виробничого середовища поселень. Перехід від принципу штучного збільшення комплексів житлового, виробничого та соціально-функціонального середовища до гнучкішої системи регулювання масштабу забудови залежно від обсягу природньо сформованого функціонального наповнення середовища, до принципу індивідуалізації та масштабності середовища складе провідну тенденцію в архітектурній організації сільських об'єктів та дасть змогу повернутися то традиційних, природних підходів у його розвитку [19].

Можна сказати, що структура архітектурного простору поселення майбутнього походить з минулого. Сьогодні планування поселень визнає регулятивний вплив топографії, ландшафту, водойм, здатність вільних просторів максимізувати або мінімізувати проникнення сонця і розуміє важливу роль планування, націленого на досягнення бажаних цілей. Логіка планування традиційного поселення в гармонійному взаємозв'язку з кліматом та навколишнім середовищем – це давня особливість, притаманна традиційному підходу до організації сільського простору. Старі традиційні поселення доводять талант майстрів та мешканців створювати гармонійну архітектуру.

Облаштування будинків, їх пристосування, рельєф місцевості, гармонізація з ландшафтом та використання кліматичних переваг певної місцевості, а також використання місцевих екологічних будівельних матеріалів для їх будівництва доводять емпіричні знання мешканців. Місцева традиційна архітектура розвивалася головним чином із потреби стикатися зі змінами погоди, сонця та вітру [20].

У традиційних об'єктах-елементах поселення (житло, громадські споруди) зимові та літні приміщення призначені для ліпшого протистояння кліматичним умовам. Житлові та громадські простори у традиційному поселенні та їхнє зовнішнє оздоблення стають сталою моделлю з варіантами в різних регіонах.

Вивчення самобутніх народних традицій організації архітектурного простору традиційних поселень дає фахівцям і дослідникам важливу інформацію про традиційну архітектуру для сучасного містобудування. Принципи традиційного планування, самобутньої народної архітектури та містобудування, що проявляються в архітектурних об'єктах та середовищах минулого, мають перспективу бути

адаптованими до сучасних потреб. Традиційні поселення, фактично навчають фахівців традиційного підходу до сталого розвитку поселення, а також місцевого самобутнього містобудування та архітектури.

Висновки

У традиційному середовищі життєдіяльності поселень наочно відзначувано безперервний розвиток у часі. Зазначений розвиток пов'язаний з певною послідовністю планувальних і матеріальних форм, а саме в архітектурно-просторовій багатогранності. Таким чином, можна зробити висновок, що спочатку традиція несе в собі тенденції історичної спадковості і загально визнаної закономірності. Однак значне перетворення середовища життєдіяльності особливо небезпечно позначився негативними наслідками в царині збереження пам'яток історії та культури, а саме архітектурно-містобудівного вигляду об'єктів на території традиційних поселень. Створення зазначеного виду об'єктів треба здійснювати на підставі оцінки низки чинників: аналізу місця де стоїть об'єкт щодо його будівель і споруд, об'єктів інфраструктури; можливості зберегти самобутність історико-архітектурної та ландшафтно-просторової своєрідності поселень і функціонального призначення середовища; об'єктивної можливості вбудовувати простір нового об'єкту в архітектурну систему традиційного поселення.

Тож концепція сталого розвитку традиційних поселень повинна ґрунтуватися на потребі зберігати сформоване традиційне довкілля – як природнє, так і історичне. У цьому сенсі провідна роль належить містобудівному й територіальному плануванню, в основу якого закладено принцип сталого розвитку територій для формування сприятливого середовища життєдіяльності, створюючи найліпші умови для проживання, праці та відпочинку поселян. Ці сфери практичної діяльності забезпечують раціональний вжиток наявних територіальних і природних ресурсів, визначаючи стратегічні напрямки просторової організації поселень, систем їхнього транспортного та інженерно-технічного забезпечення, збереження самобутніх рис життєвого середовища традиційних поселень.

Література

1. Субботин О.С. Народная архитектура традиционного кубанского жилища // *Жилищное строительство*. 2012. № 8. С. 18–22.
2. Субботин О.С. Развитие систем расселения и бытовые черты в планировке населенных мест Кубани // *Жилищное строительство*. 2014. № 11. С. 16–22.
3. Божинський Б.І., Божинський Н.І. Взаємний зв'язок між традиційним та «модерним» підходами у формуванні архітектурного простору // *Науковий вісник будівництва*.

тва, 2(80) 2015.

4. Божинський Н.І. Фрактальні варіанти зв'язку структур предметно-просторового традиційного житлового середовища східної України // НВБ. – 2020. – № 2 (100). С. 23–28.
5. Щенков А.С. Реконструкция исторической застройки в Европе во второй половине XX века: Историко-культурные проблемы. М.: ЛЕНАНД, 2011. 280 с.
6. Pustovetov. Experience of designing a farm abroad and in Russia: The theses of the reports of the International conference // Korus, 2000.
7. Гельфонд А.Л. Методы организации общественных пространств исторического поселения // Тр. науч. конгр. 13-го Рос. архитектурно-строит. форума / отв. ред. А. А. Лапшин; ННГАСУ. Н. Новгород, 2016. С. 13–17.
8. Papaioannou K., Kremezi A., Fine M. The Traditional House in Aegean, P.E. Micheli Foundation, Athens, pp. 22–23, 2001.
9. Lantitsou K., Ecological Parameters in the Development and in the Planning of Space – A Greece Case, Doctorate Disquisition. Transport Work and Transports Sector Department of Civil Engineers, Polytechnic Faculty, Democritus University of Thrace, Xanthi, pp. 223–307, 1988.
10. Colquhoun A. Modernity and the classical tradition: architectural essays, 1980/1987 / Colquhoun A. Cambridge.: MIT Press, 1989. – 268 p.
11. Glancey J. The Story of Architecture / Glancey J. London: Dorling Kindersley, 2000. – 240 p.
12. Galinsky K. Classical and Modern Interactions: Postmodern Architecture, Multiculturalism, Decline and Other Issues / Galinsky K. Austin: University of Texas Press, 1992. – 204 p.
13. Krier L. Architecture. Choice or Faith / Krier L. Berkshire: Papadakis Publisher, 1998. – 205 p.
14. Krier L. The Architecture of Community / Krier L., Thadani D. Washington: Island Press, 2009. – 459 p.
15. Рappapорт А. Г. Стиль как трансцендентное, или о том, как ныне мертвая архитектура воскреснет и спасет мир. URL: http://archi.ru/russia/news_current.html?nid=44965
16. La Marche J. The familiar and the unfamiliar in twentieth-century architecture / La Marche J. Champaign: University of Illinois Press, 2003. – 168 p.
17. Collins P. Changing Ideals in Modern Architecture / Collins P. Montreal: McGill-Queen's University Press, 1998. – 308 p.
18. Глазычев В. Л. Урбанистика. М.: Европа, 2008. 220 с.
19. David N. B. Responding to Chaos: Tradition, technology, society and order in Japanese design / N. B. David – Great Britain: Taylor & Francis, 2001. – 220 p.
20. С. эль Алауй, Ф. Аббад, С. Халаби, Т. Жукова. Традиционная архитектура. — Системные технологии. – 2018. – № 26. – С. 237–241.

References

1. Subbotin O.S. Narodnaya arhitektura tradicionnogo kubanskogo zhilishcha // Zhilishchnoe stroitel'stvo. 2012. № 8. S. 18–22.
2. Subbotin O.S. Razvitiye sistem rasseleniya i samobytnye cherty v planirovke naselennykh mest Kubani // Zhilishchnoe stroitel'stvo. 2014. № 11. S. 16–22.
3. Bozhynskiy B.I., Bozhynskiy N.I. Vzaiemnyi zviazok mizh tradytsiinym ta «modernym» pidkhodamy u formuvanni arkhitekturnoho prostoru // Naukovyi visnyk budivnytstva, 2(80), 2015.

tekturnoho prostoru // Naukovyi visnyk budivnytstva, 2(80), 2015.

4. Bozhynskiy N.I. Fraktalni varianty zviazku struktur predmetno-prostorovoho tradytsiinoho zhytloвого seredovyscha skhidnoi Ukrainy // NVB. – 2020. – № 2 (100). S. 23–28.
5. Shhenkov A.S. Rekonstrukciya istoricheskoy zastroyki v Evrope vo vtoroj polovine XX veka: Istoriko-kul'turnye problemy. M.: LENAND, 2011. 280 s.
6. Pustovetov. Experience of designing a farm abroad and in Russia: The theses of the reports of the International conference // Korus, 2000.
7. Gelfond A.L. Metody organizacii obshchestvennykh prostanstv istoricheskogo poseleniya // Tr. nauch. kongr. 13-go Ros. arhitekturno-stroit. foruma / отв. red. A.A. Lapshin; NNGASU. N. Novgorod, 2016. S. 13–17.
8. Papaioannou K., Kremezi A., Fine M. The Traditional House in Aegean, P.E. Micheli Foundation, Athens, pp. 22–23, 2001.
9. Lantitsou K. Ecological Parameters in the Development and in the Planning of Space – A Greece Case, Doctorate Disquisition. Transport Work and Transports Sector Department of Civil Engineers, Polytechnic Faculty, Democritus University of Thrace, Xanthi, pp. 223–307, 1988.
10. Colquhoun A. Modernity and the classical tradition: architectural essays, 1980/1987 / Colquhoun A. Cambridge.: MIT Press, 1989. – 268 p.
11. Glancey J. The Story of Architecture / Glancey J. London: Dorling Kindersley, 2000. – 240 p.
12. Galinsky K. Classical and Modern Interactions: Postmodern Architecture, Multiculturalism, Decline and Other Issues / Galinsky K. Austin: University of Texas Press, 1992. – 204 p.
13. Krier L. Architecture. Choice or Faith / Krier L. Berkshire: Papadakis Publisher, 1998. – 205 p.
14. Krier L. The Architecture of Community / Krier L., Thadani D. Washington: Island Press, 2009. – 459 p.
15. Rappaport A.G. Stil' kak transcendentnoe, ili o tom, kak nyne mertvaya arhitektura voskresnet i spaset mir. URL: http://archi.ru/russia/news_current.html?nid=44965
16. La Marche J. The familiar and the unfamiliar in twentieth-century architecture / La Marche J. Champaign: University of Illinois Press, 2003. – 168 p.
17. Collins P. Changing Ideals in Modern Architecture / Collins P. Montreal: McGill-Queen's University Press, 1998. – 308 p.
18. Glazychev V. L. Urbanistika. M.: Evropa, 2008, 220 s.
19. David N.B. Responding to Chaos: Tradition, technology, society and order in Japanese design / N.B. David – Great Britain: Taylor & Francis, 2001. – 220 p.
20. S. el' Alauj, F. Abbad, S. Halabi, T. Zhukova. Tradicionnaya arhitektura. – Sistemnye tekhnologii. – 2018. – № 26. – S. 237–241.

Рецензент: д-р арх., проф. І.В. Древаль, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Україна

Автор: БОЖИНСЬКИЙ Богдан Іванович
кандидат архітектури, доцент кафедри
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
E-mail – ogynski@gmail.com
ID ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5179-124X>

ARCHITECTURAL SPACE OF TRADITIONAL SETTLEMENTS AS A MODERN LIVING ENVIRONMENT

B. Bozhynskyi

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Ukraine

The article is devoted to the study of architectural-spatial and historical-cultural value of traditional settlements as objects of architecture and urban planning and the potential of their possible use in the formation of the habitat of modern settlements. Particular attention is paid to the definition of urban, architectural-planning and architectural-artistic features of the spatial organization of the living environment of traditional settlements. This is a kind of vector for further development and improvement of this environment as a holistic functional and aesthetic system that improves living standards, as well as economic, social and environmental security.

In the twentieth century, Western architecture tended toward globalization, and in Eastern Europe, planned industrial construction was carried out - all these measures damaged the traditional architectural environment in European countries. Architecture has become insensitive to certain regional and national features, architectural objects have become identical and faceless, cities and towns have lost their national flavor - all this has impoverished the architectural environment. Now this faceless environment oppresses residents, complicates spatial identification. Architectural and construction activities, which avoid original features, have long deprived cities and villages of attractiveness.

Settlements began to look like randomly layered, independent layers. To take into account national characteristics, you need to show correctness, respect and knowledge. Moreover, all this is leveled by the pursuit of material gain. At the same time, they talk about the search for harmony, but for some reason this harmony is sought in remote abstractions, although the direct path to it lies on the surface - in national architectural features that have a whole set of aesthetic and utilitarian means for such harmony, and even those produced for local natural environment for centuries. Also for centuries, each nation has worked out the set of elements that best suits its mentality and local conditions. The problem is only in the interest of specialists, in the will and in knowledge. However, despite a number of studies in this area, systemic knowledge is still lacking, which is often the reason for the lack of desire to apply traditional features in architecture, including in the architecture of modern settlements.

Key words: *living environment, preservation, architectural space, traditional settlement, urban planning, original architecture.*